

PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖS KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBA

IŠANKSTINIO TYRIMO ATASKAITA

APIE KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO PASLAUGŲ KAINODARĄ, VIETINĖS RINKLIAVOS UŽ ATLIEKŲ TVARKYMĄ ADMINISTRAVIMĄ IR SURINKIMĄ PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖJE

2017 m. gruodžio 19 d. Nr. A-12

Pasvalys

IŠANKSTINIO TYRIMO TIKSLAS, APIMTIS IR METODAI

Išankstinis tyrimas atliktas vadovaujantis Pasvalio rajono savivaldybės kontrolieriaus 2017 m. spalio 27 d. pavedimu Nr. P-11. Išankstinį tyrimą įtakojo viešai keliamos problemos dėl didėjančių kainų už komunalinių atliekų tvarkymą, dėl vietinės rinkliavos įvedimo Pasvalio rajone nuo 2017 m. spalio 1 d., dėl UAB „Panevėžio regiono atliekų centras“ (toliau – PRATC) pateiktos neteisingos informacijos pranešimuose Savivaldybės gyventojams apie priklausantį sumokėti rinkliavos dydį, dėl galimai neefektyvios PRATC veiklos.

Išankstinio tyrimo tikslas – identifikuoti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainos nustatymo, vietinės rinkliavos už atliekų tvarkymą administravimo ir surinkimo Pasvalio rajone problemas ir nustatyti, ar tikslinga atlikti pagrindinį tyrimą.

Išankstinio tyrimo objektas - komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kaina (vietinė rinkliava), administravimo išlaidos ir rinkliavos surinkimas.

Išankstinio tyrimo subjektai – Pasvalio rajono savivaldybės administracija, PRATC.

Audito įrodymams gauti taikėme dokumentų peržiūros, pokalbių, patikrinimo procedūras.

Išankstinio tyrimo metu duomenys buvo renkami nagrinėjant teisės aktus, viešosios veiklos bei finansines ataskaitas, Savivaldybės administracijos pateiktą informaciją, analizuojant informaciją, surinktą pokalbių metu, atsižvelgta į gautus gyventojų skundus.

Duomenys finansinei analizei buvo surinkti iš PRATC interneto svetainėje esančių ir Pasvalio rajono savivaldybės administracijai pateiktų 2012-2016 metų finansinių ataskaitų ir audito ataskaitų duomenų.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus².

IŠANKSTINIO TYRIMO REZULTATAI

1. Kainų už komunalinių atliekų tvarkymą reglamentavimas

Atliekų tvarkymo kainodarą Lietuvoje reglamentuoja Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas (toliau – Atliekų tvarkymo įstatymas), Rinkliavos ar kitos įmokos už atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodika³, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro patvirtintas Nekilnojamo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašas⁴.

Atliekų tvarkymo įstatymo 30² straipsnis reglamentuoja, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodara nustatoma vadovaujantis solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principais ir principu „*teršėjas moka*“.

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kaina turi būti pagrįsta būtinosiomis su komunalinių atliekų tvarkymu susijusiomis sąnaudomis. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kaina turi užtikrinti ilgalaikį komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos infrastruktūros eksploatavimą, jos atnaujinimą ir sudaryti komunalinių atliekų turėtojams priimtinas sąlygas dalyvauti komunalinių atliekų tvarkyme, taip pat mažinti aplinkos taršą.

Nekilnojamo turto objektų, kurių sąrašą nustato Aplinkos ministerija, savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba, jeigu rinkliava savivaldybės teritorijoje nenustatyta, sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį su savivaldybės, kurios teritorijoje yra nekilnojamojo turto objektas, komunalinių atliekų tvarkymo administratoriumi arba savivaldybe.

¹ LR valstybės kontrolieriaus 2002 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

² 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=350>.

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimas Nr. 711 „Dėl rinkliavos ar kitos įmokos už atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“, 2016 m. balandžio 20 d. nutarimo Nr. 384 redakcija.

⁴ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. D1-150 „Dėl nekilnojamo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo“.

2. Pasvalio rajono savivaldybės sprendimai

2.1 Atliekų tvarkymas Pasvalio rajone

2008 metais Savivaldybės taryba patvirtino⁵ Pasvalio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planą iki 2013 metų. 2014 metais patvirtintas⁶ Pasvalio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2015–2020 metų planas.

Komunalinių atliekų Savivaldybės teritorijoje tvarkymą, komunalinių atliekų surinkimą, rūšiavimą, šalinimą ir apdorojimą, saugojimą apskaitos tvarką, atliekų turėtojų bei atliekų tvarkytojų funkcijas, teises, pareigas ir atsakomybes reglamentuoja Pasvalio rajono savivaldybės tarybos patvirtintos Atliekų tvarkymo taisyklės⁷. Atliekų tvarkymo taisyklės nustato, kad Savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų tvarkymą administruoja ir organizuoja Savivaldybės administracija, vadovaudamasi galiojančiais teisės aktais. Daliai komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo funkcijų vykdyti Savivaldybė kartu su kitomis regiono savivaldybėmis yra įsteigusi PRATC, kuris vykdo veiklą pagal PRATC įstatus ir kitus dokumentus. Savivaldybės administracija organizuoja Savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų surinkimą bei pervežimą į regioninę sąvartyną (arba į kitą apdorojimo vietą) ir nuo jų atskirtų kitų atliekų - pakuočių atliekų, pavojingų buities atliekų, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, žaliųjų, bei didelių gabaritų ir kitų atliekų, antrinių žaliavų, surinkimą, vykdo visuomenės informavimą ir švietimą, konkurso tvarka parenka komunalinių atliekų tvarkytojus, o Savivaldybės taryba tvirtina atliekų tvarkymo taisykles ir atliekų tvarkymo planus, sprendimus dėl įmokos už komunalinių atliekų tvarkymą, vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą nuostatus bei įmokos ar vietinės rinkliavos dydžius, atliekų susidarymo normas. Savivaldybės tarybos patvirtintas įmokų už komunalinių atliekų tvarkymą dydis privalo būti nustatytas toks, kad surenkamomis lėšomis būtų padengtos visos su komunalinių atliekų tvarkymu susijusios sąnaudos. Nustatydama komunalinių atliekų tvarkymo įmokos dydžius atliekų turėtojams už atliekų tvarkymą, Savivaldybės taryba turi atsižvelgti ne tik į Savivaldybės atliekų tvarkymo išlaidas, patiriamas tvarkant atliekas, bet ir į gautas pajamas, jei tokios pajamos yra gautos, perduodant naudoti gaminių, pakuočių ar kitas atliekas. Įmokų administravimo veiklą (sutarčių su atliekų turėtojais sudarymą, įmokų apskaičiavimą, rinkimą, įmokų mokėtojų registrą) įstatymų nustatyta tvarka vykdo komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius arba Savivaldybės administracija.

⁵ Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 26 d. sprendimas Nr. T1-44.

⁶ Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2014 m. lapkričio 27 d. sprendimas Nr. T1-206.

⁷ Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2009 m. birželio 12 d. sprendimas Nr. T1-139, pakeista 2014 m. lapkričio 27 d. sprendimu Nr. T1-206.

2.2 Tarifas už atliekų tvarkymą

Teisės aktai reglamentuoja, kad už atliekų tvarkymą gali būti nustatyta vietinė rinkliava arba kita įmoka.

Savivaldybės taryba savo sprendimais buvo patvirtinusi ir kelis kartus patikslinusi komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo tarifus (ne vietinę rinkliavą), tarifų taikymo tvarką, bei sutarčių sudarymo ir pasirašymo tvarką.

Iki 2017 m. spalio 1 d. galiojo Savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintas tarifas už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą⁸.

Pastebėjimas: Pagal galiojusią tvarką buvo apmokestinami tik tie atliekų turėtojai (nekilnojamo turto objektų savininkai), kurie savanoriškai sudarė sutartis. Tokiu būdu neįgyvendinamas principas „teršėjas moka“, sąnaudų padengimo našta gulė tik ant sudariusiujų sutartis pečių, neišvengiamas kainų kilimas tiems, kurie mokėjo.

2.3 Vietinė rinkliava

Savivaldybės taryba 2017 m. vasario mėn. nustatė⁹ vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą skaičiavimo dydžio būdą – daugiabučių ir individualių namų gyventojams, besinaudojantiems kolektyviniais konteineriais, vietinės dvinarės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą dydis apskaičiuotas: pastovioji dalis – pagal individualių gyvenamųjų namų arba butų plotą (iki 100 m² ploto), kintamoji – pagal gyventojų skaičių o daugiabučių ir individualių namų gyventojams, besinaudojantiems individualiais konteineriais, vietinės dvinarės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą dydis būtų apskaičiuotas: pastovioji dalis – pagal individualių gyvenamųjų namų arba butų plotą (iki 100 m² ploto), kintamoji – pagal konteinerių pakėlimo skaičių, tūrį ir dažnį.

Savivaldybės taryba nusprendė nuo 2017 m. spalio 1 d. įvesti vietinę rinkliavą, patvirtino Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodiką ir Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatus¹⁰, pavedė dvinarės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą administravimo ir kai kurias kitas atliekų tvarkymo perduoti PRATC¹¹. Sutartimi¹² PRATC perduotos funkcijos: sukurti

⁸ Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 23 d. sprendimas Nr. T1-219 „Dėl tarifo už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą patvirtinimo“, pakeistas 2017 m. kovo 31 d. sprendimu Nr. T1-48.

⁹ Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2017 m. vasario 13 d. sprendimas Nr. T1-21.

¹⁰ Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2017 m. birželio 20 d. sprendimas Nr. T1-155 „Dėl pritarimo dvinarės įmokos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą įvedimo Pasvalio rajone galimybių studijai ir Pasvalio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos ir nuostatų patvirtinimo“.

¹¹ Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2016 m. kovo 30 d. sprendimas Nr. T1-43 „Dėl dvinarės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą įvedimo plano patvirtinimo ir kai kurių kitų funkcijų perdavimo UAB „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centrai“.

materialinę techninę bazę, reikalingą vietinės rinkliavos administravimui (kompiuterinės ir programinės įrangos įsigijimas, atnaujinimas, techninė priežiūra ir remontas, darbo vietos, skirtos darbuotojui, kuris konsultuos komunalinių atliekų turėtojus vietinės rinkliavos klausimais, įsteigimas ir kt.); apskaičiuoti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymą dydį ir teikti jį Savivaldybės tarybai tvirtinti; pagal Savivaldybės tarybos nustatytą rinkliavos dydį apskaičiuoti mokėtiną sumą komunalinių atliekų turėtojams ir vietinės rinkliavos nuostatų nustatyta tvarka parengti bei pateikti mokėjimo pranešimus komunalinių atliekų turėtojams; nagrinėti komunalinių atliekų turėtojų skundus, prašymus dėl kintamosios vietinės rinkliavos dedamosios nemokėjimo, vietinės rinkliavos permokos gražinimo, neteisingo apskaičiavimo ir kitų klausimų, susijusių su vietine rinkliava, bei priimti sprendimus dėl tokių prašymų; vietinės rinkliavos nuostatų nustatyta tvarka organizuoti ir vykdyti vietinės rinkliavos surinkimą iš komunalinių atliekų turėtojų, vietinės rinkliavos permokų gražinimą, vykdyti vietinės rinkliavos įmokų apskaitą; pagal vietinės rinkliavos nuostatų reikalavimus nustatyti vietinės rinkliavos nesumokėjusius komunalinių atliekų turėtojus ir pateikti jiems pranešimus/raginius sumokėti vietinę rinkliavą; organizuoti per nustatytą laikotarpį nesumokėtos vietinės rinkliavos, apskaičiuotų delspinigių išieškojimą iš komunalinių atliekų turėtojų; komunalinių atliekų turėtojų sumokėtas vietinės rinkliavos įmokas kaupti specialioje surenkamoje Administratoriaus sąskaitoje; faktiškai surinktas vietinės rinkliavos lėšas už einamąjį mėnesį pervesti į Savivaldybės administracijos sąskaitą banke iki sekančio mėnesio 25 dienos; rengti ir teikti tvirtinti Savivaldybės tarybai vietinės rinkliavos nuostatų pakeitimo projektus; vietinės rinkliavos administravimui sukurti, administruoti ir, esant reikalui, tobulinti ar atnaujinti duomenų bazę – Komunalinių atliekų turėtojų (vietinės rinkliavos mokėtojų) registrą; teisės aktų nustatyta tvarka Registre registruoti Savivaldybės teritorijoje esančius komunalinių atliekų turėtojus, administruoti, tvarkyti, tikslinti bei keisti Registre kaupiamus duomenis; nagrinėti komunalinių atliekų turėtojų pateiktus prašymus, pretenzijas ir kitus klausimus dėl komunalinių atliekų turėtojų registravimo Registre; užtikrinti asmens duomenų, kaupiamų ir tvarkomų Registre, apsaugą; kol bus parinktas naujas atliekų vežėjas, kai Savivaldybėje įsigalios dvinarė vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, vykdyti dabartinio atliekų vežėjo veiklos priežiūrą ir kontrolę (atliekų surinkimo maršrutų, konteinerių aikštelių ir konteinerių būklės, darbo su informacine atliekų tvarkymo sistema, gyventojų informavimo apie pasikeitimus ir pan.); tirti naujų konteinerių aikštelių ir konteinerių poreikį, kontroliuoti atliekų rūšiavimą ir t.t.

---

¹² Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2016 m. gegužės 25 d. sprendimas Nr. T1-124, papildymas 2017 m. gegužės 24 d. sprendimu Nr. T1-121.

Vietinė rinkliava – apmokestinimo būdas, kitaip, nei tarifas, nereikalaujantis papildomų sutarčių sudarymo su gyventojais. Tokiu būdu per trumpą laiką užtikrinamas atliekų tvarkymo paslaugų visuotinumasis ir „atliekų turėtojas moka“ principas.

3. Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro valdymas

3.1 Akcininkai

PRATC 2005 m. liepos 1 d. Jungtinės veiklos sutarties pagrindu įkūrė šešios Panevėžio regiono savivaldybės. *Bendrovės akcininkai:*

- Panevėžio miesto savivaldybė valdo 39,79 proc. akcijų;
- Panevėžio rajono savivaldybė – 14,69 proc. akcijų;
- Rokiškio rajono savivaldybė – 13,95 proc. akcijų;
- Biržų rajono savivaldybė – 11,79 proc. akcijų;
- Pasvalio rajono savivaldybė – 11,61 proc. akcijų;
- Kupiškio rajono savivaldybė – 8,17 proc. akcijų.

Bendrovės valdybą sudaro 9 nariai:

- Panevėžio miesto savivaldybės administracijos infrastruktūros skyriaus vyriausioji specialistė (valdybos pirmininkė);
- Panevėžio miesto savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja;
- Panevėžio miesto savivaldybės administracijos strateginio planavimo, investicijų ir biudžeto skyriaus vyriausioji specialistė;
- Panevėžio miesto savivaldybės mero patarėjas;
- Panevėžio rajono savivaldybės administracijos direktorius;
- Rokiškio rajono savivaldybės administracijos direktorius;
- Pasvalio rajono savivaldybės administracijos investicijų ir turto valdymo skyriaus vyriausiasis specialistas;
- Kupiškio rajono savivaldybės administracijos direktorius;
- Biržų rajono savivaldybės administracijos ekonomikos ir investicijų skyriaus vedėja.

3.2 Silpnybės ir grėsmės

Valstybinio atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plane¹³ kaip viena iš silpnybių, nurodyta, kad savivaldybės, perduodamos joms priskirtas atliekų tvarkymo funkcijas regioniniams atliekų tvarkymo centrams, nepakankamai dalyvauja atliekų tvarkymo planavimo procese ir kontroliuoja

¹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimas Nr. 519 „Dėl Valstybinio atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plano patvirtinimo“.

regioninių atliekų tvarkymo centrų veiklą, įskaitant Europos Sąjungos lėšomis finansuojamų projektų įgyvendinimą.

Pastebėjimai: 1. Visų šešių savivaldybių, įkūrusių PRATC, asocijuotų verslo struktūrų atstovai kreipėsi į savivaldybių tarybas, išreikšdami susirūpinimą Panevėžio regiono atliekų centro veikla, ir prašydami inicijuoti nepriklausomą auditą PRATC ir įvertinti ekonominės veiklos efektyvumą¹⁴.

2. Nuo 2017 metų spalio 1 d. įvedus dvinarę vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą, rajono gyventojai, gavę PRATC mokėjimo pranešimus, masiškai užplūdo PRATC padalinio atstovą, atsakingą už rinkliavos administravimą, kreipėsi į rajono laikraštį „Darbas“, Savivaldybės administraciją, Kontrolės ir audito tarnybą dėl pranešimuose esančių netikslumų ir nekorektiškų pranešimų, kurie pateikti mirusių asmenų vardu.

Kaip viena iš grėsmių minėtame plane nurodyta, kad savivaldybėms per mažai dėmesio skiriant regioniniam bendradarbiavimui ir regioninių komunalinių atliekų tvarkymo sistemų plėtrai, neužtikrinus jų tinkamos kontrolės ir laiku neįgyvendinus Europos Sąjungos finansuojamų biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros sukūrimo projektų, viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kaina ir kokybė gali tapti nepriimtinos gyventojams ir kitiems atliekų turėtojams.

Pastebėjimas: 2015 metų pabaigoje buvo priimti naujai pastatyti mechaninių – biologinių atliekų apdorojimo įrenginiai, jie veikia, tačiau problema ta, kad jų pajėgumai neišnaudojami.

Pasvalio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2015–2020 metų plane numatytos silpnybės: Savivaldybėje neįgyvendinamas visuotinumą principas, komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama tik 88 proc. gyventojų; esama vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nustatymo tvarka neskatina atliekų turėtojų mažinti komunalinių atliekų susidarymo ir daugiau atliekų rūšiuoti; esamų informavimo priemonių nepakanka visuomenės švietimui atliekų tvarkymo klausimais.

---

¹⁴ Kreipimasis dėl nepriklausomo audito organizavimo Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centre, 2017 m. liepos 3 d. Rokiškis.

3.3 Bendrovės veiklos efektyvumas

3.3.1 Balansų analizė

Išanalizavome penkių metų Bendrovės balansų rodiklius (sumos nurodytos Eurais).

Eil Nr	Pavadinimas	Metai					Pokytis Eur	
		2012	2013	2014	2015	2016	metų	5 metų
A	Ilgalaikis turtas	15437.498	18220.514	12986.221	16879.051	13282.127	-3596.924	-2155.371
B	Trumpalaikis turtas	509.671	810.903	2783.355	542.436	705.124	162.688	195.453
C.	Atein. laikot. sąnaudos				2.035	2.394	359	2.394
	TURTAS IŠ VISO	15.947.169	19031.417	15769.576	17423.522	13989.645	-3.433.877	-1957.524
D.	Nuosavas kapitalas	804.882	839.462	467.705	795.374	394.074	-401.300	-410.808
E	Dotacijos, subsidijos	14383.722	16674.550	13673.434	14817.548	11417.027	-3.400.521	-2966.695
F	Atidėjiniai				1204.944	1400.346	195.402	1400.346
G.	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	758.565	1517.405	1628.437	598.691	777.072	178.381	18.507
1	Ilgalaikiai įsipareigojimai	602.424	1137.247	1328.553	402.099	344.656	-57.443	-257.768
2	Trumpalaikiai įsipareigoj.	156.141	380.158	299.884	196.592	432.416	235.824	276.275
H	Sukauptos sąnaudos				6.965	1.126	-5.839	1.126
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	15947.169	19031.417	15769.576	17423.522	13989.645	-3433.877	-1957.524
	Mokumo rodikliai							
	<i>Bendrasis mokumas</i>	3,3	2,1	9,3	2,8	1,6	-1,2	-1,7
	<i>Kritinis mokumas</i>	3,1	2,1	9,3	2,7	1,6	-1,1	-1,5
	<i>Ilgalaikis mokumas</i>	4,8	8,0	10,3	10,4	15,6	-5,2	10,7

Metų pokyčiai. Bendrovės visas turtas per 2016 metus sumažėjo 3433,9 tūkst. Eur arba 19,7 proc. Priežastis – ilgalaikio materialaus turto likučio sumažėjimas (3596,9 tūkst. Eur). Daugiausiai (2941,0 tūkst. Eur arba 28,8 proc.) sumažėjo „Pastatų ir statinių“ straipsnis. Taip pat reikšmingai mažėjo ir straipsnis „Mašinos ir įranga“ (676,2 tūkst. Eur arba 20,6 proc.) bei straipsnis „Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai“ (64,5 tūkst. Eur arba 46,2 proc.)

Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dalyje reikšmingiausiai (3400,5 tūkst. Eur arba 22,9 proc.) sumažėjo dotacijos, subsidijos. Mažėjo nuosavas kapitalas (401,3 tūkst. Eur arba 50,3 proc.) to priežastis – nuostolinga veikla. Didėjo įsipareigojimai (178,4 tūkst. Eur arba 29,8 proc.)

2012-2016 metų pokyčiai. Bendrovės visas turtas per 2012-2016 metus sumažėjo 1957,5 tūkst. Eur arba 12,3 proc. Priežastis – ilgalaikio materialaus turto likučio sumažėjimas (2155,4 tūkst. Eur). Daugiausiai (1988,6 tūkst. Eur arba 16,3 proc.) sumažėjo „Pastatų ir statinių“ straipsnis, o padidėjo (1919,2 tūkst. Eur arba 276,4 proc.) „Mašinos ir įranga“ straipsnis. Sumažėjo „Nebaigta statyba“ straipsnis (1565,5 tūkst. Eur arba 98,7 proc.)

Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dalyje reikšmingiausiai (2966,7 tūkst. Eur arba 20,6 proc.) sumažėjo dotacijos, subsidijos. Nuosavas kapitalas sumažėjo 410,8 tūkst. Eur arba 51,0 proc., to priežastis – sumažėję rezervai. Balanse atsirado atskira eilutė „Atidėjiniai“ (2015 m. - 1204,9 tūkst. Eur, 2016 m. -1400,3 tūkst. Eur), kurie anksčiau buvo apskaityti ilgalaikiuose įsipareigojimuose.

Bendrasis mokumas. Šio koeficiento vadinamasis saugumo slenkstis yra 1,2, t.y jis neturėtų būti mažesnis. Kai rodiklis mažesnis negu 1, įmonė negali atsiskaityti už savo trumpalaikius įsipareigojimus, o kai didesnis negu 4-5, gali reikšti, kad įmonė nesugeba efektyviai panaudoti turto.

Trumpalaikio mokumo koeficientas 2016 metų pabaigoje buvo 1,6. Tai reiškia, kad bendrovė yra moki. Tačiau palyginus su ankstesniais metais, mokumo rodiklis ženkliai pablogėjo.

Kritinis (greitasis) mokumas. Kritinio arba greitojo likvidumo koeficientas skaičiuojamas be atsargų (tik pinigai ir gautinos sumos), jis rodo galimybę atsiskaityti greitai ar ne.

Kritinio likvidumo koeficientas Bendrovėje praktiškai nesiskiria nuo bendrojo, nes bendrovės atsargų dalis trumpalaikiame turte nereikšminga.

Ilgalaikis mokumas. Finansinį stabilumą ir veiklos tęstinumą geriausiai atspindi bendrasis skolos arba ilgalaikio mokumo koeficientas. Jis apskaičiuojamas kaip visų įsipareigojimų santykis su visu turtu.

Kuo šis rodiklis mažesnis, tuo geresnė finansinė būklė. Kai šis rodiklis yra mažesnis negu 30 proc. situacija vertinama kaip labai gera, o kai šis rodiklis viršija 100 proc., situacija vertinama kaip bloga (priimtinas maksimalus yra nuo 30 iki 50 proc.). Geriausia būtų, kad šis rodiklis nedidėtų.

Šis rodiklis 2016 m. pabaigoje sudarė apie 15,6 proc., taigi bendrovės veikla yra visiškai stabili. Tačiau kiekvienais metais šis rodiklis sparčiai didėja, kas rodo neigiamas tendencijas.

3.3.2 Pelno (nuostolio) ataskaitų analizė

Išanalizavome penkių metų Bendrovės pelno (nuostolio) ataskaitų rodiklius (sumos nurodyta Eurais).

	Straipsniai	Metai					Pokytis Eur/proc.	
		2012	2013	2014	2015	2016	metų	5 m.
I.	Pardavimo pajamos	1035.162	1072.831	1409.637	1485.692	1619.194	133.502 /9,0	584032 56,4
II.	Pardavimo savikaina	909.743	805.290	939.803	1024.486	1891.510	867.024 /84,6	981767 /107,9
III.	Bendrasis pelnas (nuostolis)	125.419	267.541	469.834	461.206	(272.316)	(733.522)	(397735)
IV.	Veiklos sąnaudos	200.956	219.177	216.866	219.974	183.788	-36.186 -16,5	-17168 /-8,5
V.	Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai)	(75.537)	48.364	252.968	241.232	(456.104)	(697.336)	(380567) /503,8
VI.	Kita veikla	(543)	-	-	-	-	-	543
VII.	Finansinė ir investicinė veikla	1569	(7.973)	(14.747)	(15.115)	(15.280)	(165)	(16.849)
VIII.	Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	(74.511)	40.391	238.221	226.117	(471.384)	(697.501)	(396873) /532,6
XI.	Pelnas (nuostolis) prieš	(74.511)	40.391	238.221	226.117	(471.384)	(697.501)	(396873)

	apmokestinimą							/532,6
XII.	Pelno mokestis	(22.946)	5.811	35.865	(101.102)	(70.084)	(171.186)	47138
XII.	Grynasis pelnas (nuostolis)	(51.565)	34.580	202.356	327.219	(401.300)	(728.519)	(349735) /678,2
Ūkinės-finansinės veiklos efektyvumo ir pelningumo rodikliai								
	Bendrasis pardavimų pelningumas (proc.)	12,1	24,9	33,3	31,0	-16,8	-47,8	-28,9
	Tipinės veiklos pelningumas (proc.)	-7,3	4,5	17,9	16,2	-28,2	-44,4	-20,9
	Grynasis pelningumas (proc.)	-5,0	3,2	14,4	22,0	-24,8	-46,8	-19,8

2016 metais, palyginus su 2015, pardavimo pajamos padidėjo 133,5 tūkst. Eur arba 9 proc., o pardavimo savikaina (bendrosios ir administracinės sąnaudos) išaugo 867,0 tūkst. Eur arba 84,6 proc. Pardavimo kaštai 6 kartus viršijo pardavimo pajamas. Bendrasis rezultatas – 272,3 tūkst. Eur nuostolis, bendrojo nuostolio nebuvo per visą analizuojamą laikotarpį.

Galutinis 2016 metų veiklos rezultatas - 401,3 tūkst. Eur nuostolis, kai praėjusiais - 2015 metais buvo 327,2 tūkst. Eur pelnas. Galutinė bendrovės veikla buvo nuostolinga 2012 metais, tačiau sekančius tris metus (2013, 2014, 2015m.) – pelninga. 2016 metais kritimas didžiulis. Visi pelningumo rodikliai neigiami.

NUSTATYTOS PROBLEMOS

1. *Ar regiono savivaldybių valdysena užtikrina efektyvią Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro veiklą?*
2. *Ar įvesta vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą užtikrins principo „teršėjas moka“ įgyvendinimą?*
3. *Ar vietinės rinkliavos administravimas vyksta ekonomiškai ir korektiškai?*
4. *Ar Savivaldybės tarybos patvirtintas vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą dydis leis surenkamomis lėšomis padengti visas su komunalinių atliekų tvarkymu susijusias sąnaudas?*

APSISPRENDIMAS DĖL PAGRINDINIO TYRIMO (AUDITO)

Atliekant išankstinį tyrimą, 2017 m. lapkričio 29 d. Savivaldybės taryba įpareigojo¹⁵ Savivaldybės administracijos Strateginio planavimo ir investicijų skyriaus vyriausiąjį specialistą (ekologą) Algimutį Balčiūnaitį, atstovaujantį Pasvalio rajono savivaldybės interesams kaip PRATC valdybos narį, inicijuoti bendrovės valdybos posėdį dėl nepriklausomo veiklos ir valdymo audito UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centre.

¹⁵ Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2017 m. lapkričio 29 d. sprendimas Nr. T1-253 „Dėl nepriklausomo audito organizavimo Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centre“.

Auditui siūloma tema - Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą. Pagrindinio tyrimo siūloma nepradėti iki bus atliktas nepriklausomas veiklos ir valdymo auditas UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centre. Įvertinus nepriklausomo audito rezultatus ir esant neatsakytų klausimų į išankstinio tyrimo metu iškeltas problemas, auditą siūloma planuoti ir pradėti 2018 m. paskutiniame ketvirtyje baigti 2019 m., kai jau bus apyskaitinių duomenų apie vietinės rinkliavos srautus (už 2018 metus).

Savivaldybės kontrolierė

Rima Juodokienė